

G C F K

Sektor sporta zdravlja i rehabilitacije

Realizator sportskih programa

Prof. Zeljko Majer

VODA U ORGANIZMU I NJEN UTICAJ NA FIZICKU AKTIVNOST

- v e z b a n j e -

Kako zapoceti pricu o vodi ?

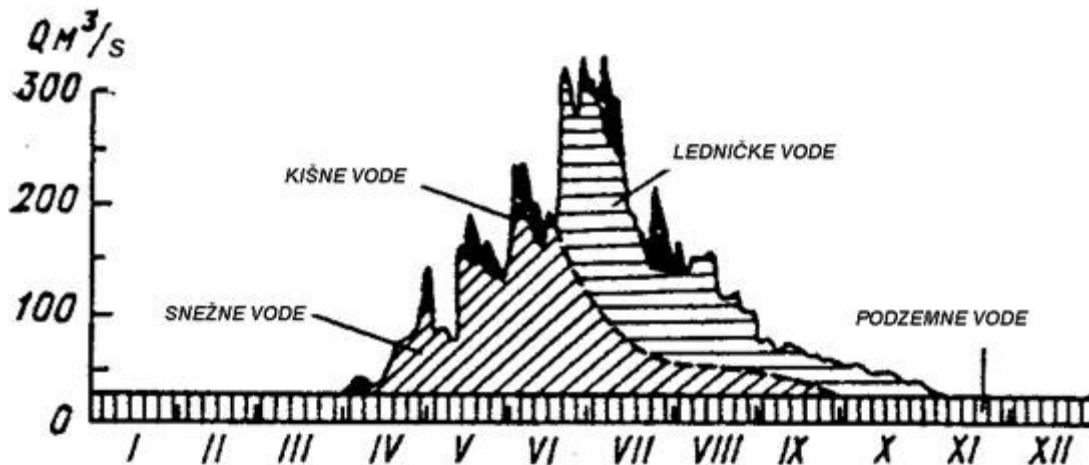
„Cista voda je najvaznija hranljiva materija ljudskog tela,,

Pored vazduha voda je najrasprostranjeniji elemenat na zemljinoj kugli.

Ona pokriva $\frac{2}{3}$ planete, od koje je; - **Upotrebljivo samo 2,5 %**

- **Za pice manje od 1%**

- Skoro 99 % ljudskog tela sacinjavaju **sest (6) elemenata**; kiseonik (O2), ugljenik (C), vodonik (H), azot (N), kalcijum (Ca), fosfor (P).

- Oko 0,85 % cine **pet (5) elemenata**; kalijum (K), sumpor (S), natrijum (Na), hlor (Cl), magnezijum (Mg).

- Preostalih 0,15 % cine; gvozdje (Fe), srebro (Ag), toksicni elementi (arsen i litijum).

U ljudskom organizmu najvise je ; **vode pa proteina i lipida.**

Voda cini 50 – 75 % ljudskog tela.

Procenti su tokom zivotnog doba veoma promenljivi.

- Na pocetku trudnoce, **plod cini oko 87-94 % voda,**

- Covek od 80. God. Ima oko 50 % vode u organizmu.
- Sa 40 godina (M) – 52-55 % vode, 70 kg ima 42 kg vode u telu.
- (Z) – 46-47 % vode.

Vode ima u svim tkivima organizma; - Masicima – 75 %,

- Mozgu - 76 %.

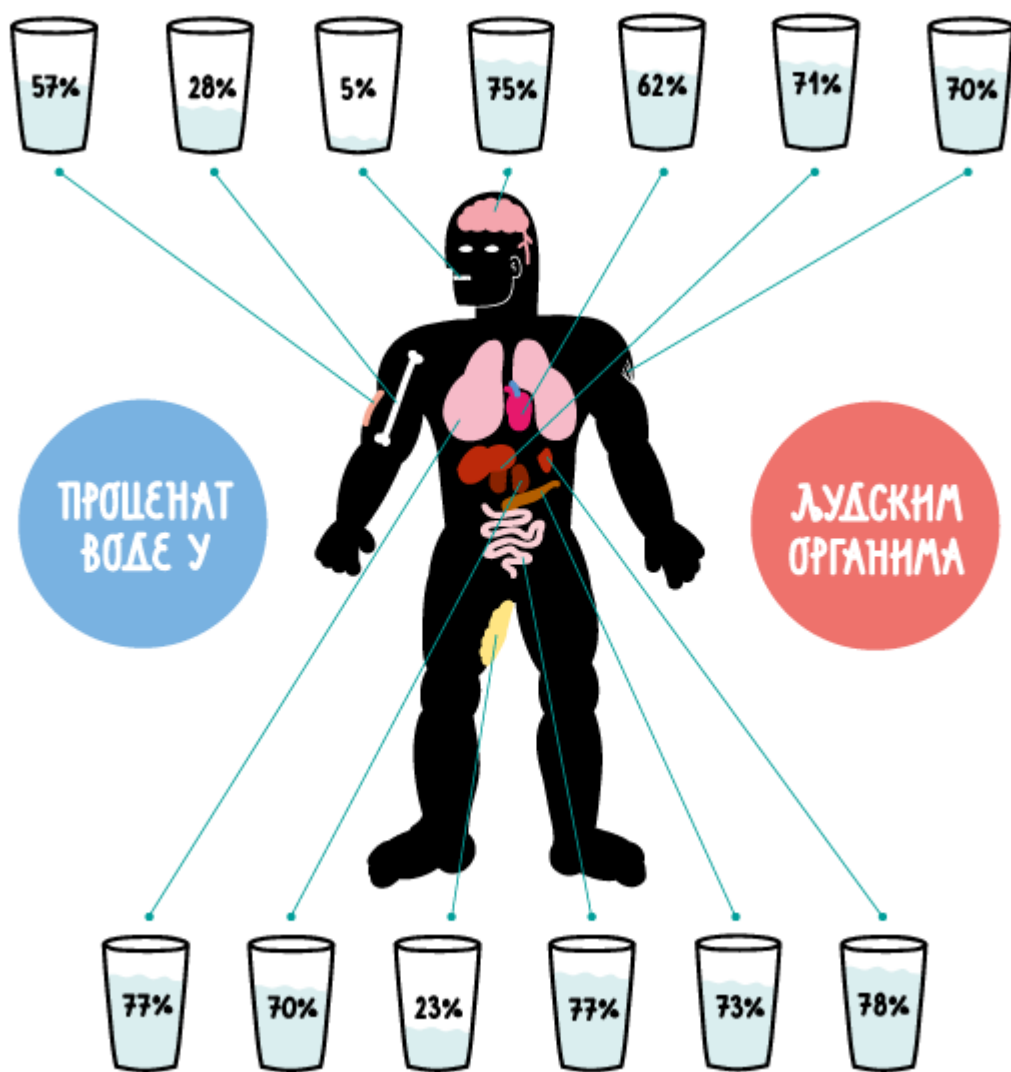
- Krvi - 82 %,

- Kostima - 15 %,

- Masti -23 %,

- Zubima -5 %

ali I ti procenti tokom zivota opadaju.

OSNOVNE FUNKCIJE VODE

*** VODA JE FIZIOLOSKA REKA ***

- Nosi nutrijente i raspadne produkte;

* Putem krvi nosi (transportuje) hranljive materije (glukozu, amino kiseline i masne kiseline od digestivnog trakta do jetre i ostalih tkiva (GLIKOGENEZA – to je proces kojim se putem krvi deponuje glikogen u jetru i misice).

* Posle fizickog rada luče se proteini u mokracu i to po ispitivanjima traje oko 54. Min. po prestanku aktivnosti a do potpunog oporavka traje i do cetri (4) sata PROTEINURIJA.

- Ispunjava celije i medjucelijski prostor i daje izgled kozi; (u intracelularnom prostoru 60 % a u ekstracelularnom prostoru 40 % i to su vaskularne tecnosti i tecnosti intersticijuma).

- Ucestvuje u hemijskim reakcijama; Sve hemijske reakcije i sve fizicke promene misica pracene su oslobadjanjem ili upijanjem toplote.

Tokom rada **20 – 25 % energije trosi se na rad a 75 – 80 % na toplotu** i tada se telesna temperatura **podigne za 1 – 2 C.**

Kada bi se ta **toplota zadržala u telu, temperatura tela bi se podigla za 32 C.** To bi dovelo do katastrofe organizma.

NPR. Nervni sistem , mozak, prestaje sa radom na 44 – 45 C, srce prestaje na 48 C.

-Regulise telesnu temperaturu; Znojenjem i isparavanjem.

Toplotna redukcija vrši se pomocu krvi (82 % voda), transportuje se velika kolicina toplote iz unutrasnjosti ka površini tela i završava se na kozi gde se vrši razmena toplote sa okolinom u oba smeru zracenjem i provodljivoscu.

- Rastvarac je vitamina, minerala i amino kiselina; Rastvara tzv. HIDROSOBULNE vitamine (B1, B2, B6, B12)

- **Deluje kao stitnik;** zglobova (cineci sinovijalnu tecnost).

- **Ublazava udare;** u trudnoci stiti plod, stiti oko i kicnenu mozdinu.

- **Pomaze probavu i izlucuje raspadne produkte.**- Kad je hrana u pitanju postoji izreka „**BEZ VODE JE SVAKA HRANLJIVA SUPSTANCA, KAO SASUSENI PESAK NA DNU SUVOG RECNOG KORITA,**”

- **Ucestvuje u regulaciji AT;** Smanjenje procenta vode u krvi dovodi do pada pritiska na krajevima sitnih krvnih sudova – kapilara. Oni tada ne ishranjuju krajnje organe. Organizam onda dize AT da bi se obavila ishrana na periferiji.

- **U procesu disanja.** – Vazduh koji se udise, vlazi se i zagreva da bi se obavio proces razmene gasova. Tako da je vazduh koji se izdise topao i vlazan.

Npr. Kada cistimo stakla naocara, izdahnuti vazduh vlazi stakla.

Voda se svakodnevno gubi ali i nadoknadjuje.

Gubi se ; znojenjem, isparavanjem, disanjem, stolicom, mokrenjem (1500 ml/24h), dijetama.

Nadoknadjuje se; pijenjem i hranom.

* AKO STE ZEDNI , VEC STE ZAKASNELI SA UNOSOM VODE *

U N O S V O D E

Vodu u toku dana unositi u kontinuitetu **2-3 L.** kolicina vode koju unosimo je potpuno individualno a odredjuje se **L\KgTM** , zavisi od; **-telesne mase-** deblji unose vise vode od mrsavijih ,

-pola – (M) vise od (Z),

-aktivnosti - bez aktivnosti,

- umerena fizicka aktivnost,

- intenzivna fizicka aktivnost,

- tezak fizicki rad.

-spoljne temperature - u normalnim klimatskim uslovima (zona

komfora-40-60 %) vlage,

- u zarkim predelima,

- u hladnim predelima.

-ishrane- hranom unosimo razlicitu kolicinu vode i u razlicito doba

godine, raznim dijetama.

-zdravstvenog stanja- bolestan covek razlicito od zdravog gubi i nadoknadjuje vodu u organizmu.

G U B I T A K V O D E

Covek bez vode moze da zivi samo par dana **48-72 h**, mada je u pitanju **5-7 dana**.

Gubitak vode izracunava se u **% Kg TM u sportu posle treninga;**

-1,8 % TM - To je gubitak do **1,5 Kg** te dolazi do **slabije fizicke aktivnosti,**

-3 % TM – To je gubitak do **2,5 Kg** dolazi do **gubitka brzine i eksplozivnosti do 8 % a snage do 10%.** Definise se kao **„DEHIDRACIJA,,** (**dehidracija je nenamerni proces gubitka vode ali moze biti i namerni**) (u nekim sportovima gde se vrsi tezinska kategorizacija-boks,dzudo rvanje dizanje tegova itd.)

-7 % -Dolazi do kolapsa organizma a ako se nastavi gubitak i smrti.

Biciklisti tokom ulicnih trka izgube od 10-15 L. To moraju nadoknadjivati tokom celog trajanja trke. Slicno je i sa maratoncima i dugohodacima.

Gubitak vode smanjuje hladjenje organizma (termoregulaciju) sto dovodi do povecanje temperature organizma. **Temperatura organizma iznad 37,5 C dovodi do „TOPLOTNOG UDARA,,**

Voda suzbija **apetit**. Ko zeli da smrsa treba da **pije 1.casu vode pre obroka**. Tokom raznih **dijeta 7-15 dana**, najcesce se gubi voda u telu te stvara laznu sliku o rezultatu dijete. Zato trebamo redovno i dovoljno da unosimo vodu.

Nedostatak vode dovodi do; zedji, umora, glavobolje, vrtoglavice, grceva u misicima, pa i smrti.

D N E V N I B I L N S V O D E

Dnevni bilans vode zavisi od; klime, psihickog stanja, vrste i ritma hrane, pola i fizicke aktivnosti.

-UNOS VODE -Na temperaturi 18-20 C unosimo Pijenjem oko 1200 mL, Hranom 1000 mL, procesom Metabolizma 150-200 mL/24 h, ukupno oko 2400-2500 mL.

-ELIMINACIJA VODE-18-20 C – Urinom 1400 mL, Znojenjem 100 mL, Izmetom 200 mL, Respiratorno Kozom 350 mL, Respiratorno Plucima 350 mL. Ukupno 2400 mL.

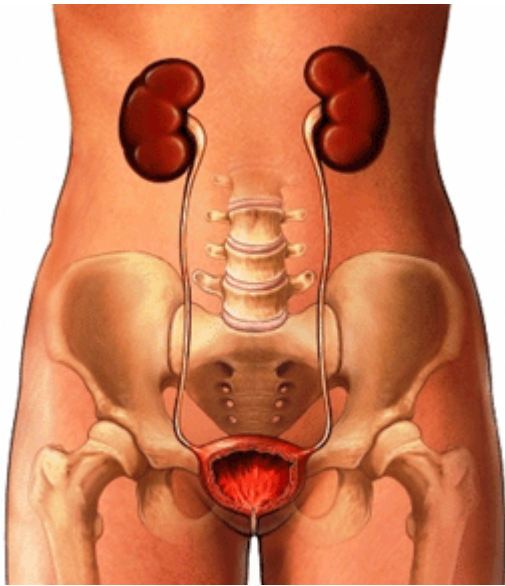
-30+ C- U 1200 mL, Z 1400 mL, I 200 mL, RK 350 mL, RP 250 mL (3400 mL)

-Naporan rad- U 500 mL, Z 5000 mL, I 200 mL, RK 600 mL, RP 350 mL. (6700 mL).

U organizmu dva sistema regulisu vodu; **Respiratorni i Bubrezni.**

Respiratorni- Putem CO₂ preko pluca (pri udahu vlazi vazduh i tako vlazan se izdise),

Bubrezni- Regulise sadrzaj vode u krvnoj plazmi i vodu u telu (kiselost - tj. Acido-baznu strukturu , jona, glikoneogenezu, kolicinu hormona). Drugim recima regulise hemijski sastav organizma i produkata metabolizma.

Voda služi kao rastvor pa se uz pomoć vode vrši ;

- **Difuzija**- To je proces kojim se supstanca koja se nalazi u tečnosti ili gasu, ima toplotnu energiju koja ga pokreće i ide od mesta veće ka manjoj koncentraciji.

s
f

-**Filtracija**- Je kretanje tečnosti (vode) kroz biološke membrane, dejstvom razlike u hidrostatskom pritisku sa obe strane membrane. Npr. Molekuli i joni koji su sitniji od otvora pora membrane, prolaze a krupniji ostaju zadržani. To je filtracija.

-**Osmoza**- To je kretanje vode kroz polupropusivu membranu iz dela gde je manja koncentracija rastvora u deo sa većom koncentracijom.

UNOS VODE PRE ZA VREME I POSLE TRENINGA

Tokom treninga najviše tečnosti (vode) gubi se; Znojenjem, Isparavanjem, Disanjem, Mokrenjem.

Gubitak raste u nepovoljnim klimatskim uslovima a to su ; visoka temperatura, vlažnost van „zone komfora,,.

Koliko je potrebno uneti tečnosti tokom vežbanja. (M)-3L, (Z)-2L. Trudnice i fizički aktivnije žene 2,5 – 3,1L. Smatra se da se tokom umerenog fizičkog vežbanja treba uneti od 20-25 g vode za svaki Kg TM. Tj.

Covek od 75 Kg treba da unese od 1500-1875 g ili 1,5-1,9 L vode. **Pravilo je de se na svaki izgubljeni Kg TM nadoknadimo sa 1L vode.**

Voda tokom vezbanja hladi. Tokom vezbanja povecava se **toplotna redukcija misica i do 20 x**, zato vodu treba **piti rashladjenu na 10 C** (ne ledenu i ne na sobnoj temperaturi). **Rashladjena voda hladi telo i krv i spreca da se telo pregreje.**

PROMENE U TELESNOM SASTAVU ZA VREME I POSLE TRENINGA

-Dugotrajnim radom gubi se oko 3 % TM tj. 2,4 L (Z-2,2 L, PL-0,2L) za to vreme se oko 140 mL premesti u 12. Kg aktivnih misica.

-Lucenje vode mokracom- Tokom maksimalnog rada izlucivanje vode mokracom smanjuje se i do 80 %. Jedno od objasnjenja je da se tokom rada smanjuje protok krvi u bubrezima. Oporavak bubrezne funkcije traje i do 80 min. posle prestanka rada i ako se u oporavku uzimalo 200 mL vode svakih 20 min.

ODREDJIVANJE UNOSA VODE U ORGANIZAM

BENZAMIN FRENKLIN " TEK KADA JE BUNAR PRAZAN, SHVATAMO KOLIKO NAM JE VODA VAZNA"

Da li unosimo dovoljno vode moze se prepoznati po tome, **koliko cesto mokrimo i kakve je boje urin.**

Ako redje i manje mokrimo tokom dana, to je znak da treba da unosimo vise vode. Ako je urin tamno – zut , organizam negde stedi vodu te treba povecati unos.

Vodu treba piti, pre u toku i posle aktivnosti. Tokom aktivnosti 1-2 case svakog sata, dok urin ne poprimi svetlu boju.

Ako unosimo malo vode, simptomi su; zedj, smanjenje fizicke aktivnosti, koza je suva i moze promeniti boju, slabije mokrimo, prisutan je umor, glavobolja,vrtoglavica mucnina, apatija i konfuzija.

-Kako se odredjuje unos vode; On se odredjuje na osnovu bazalnog metabolizma BMR I nivoa aktivnosti.

(M)- TT X 24, (Z)- TT X 23.

Tome se dodaje kalorijski nivo aktivnosti - + 500 za osobe koje vezbaju laganim intenzitetom,

- + 1000 za osobe koje trce ili idu u teretanu.

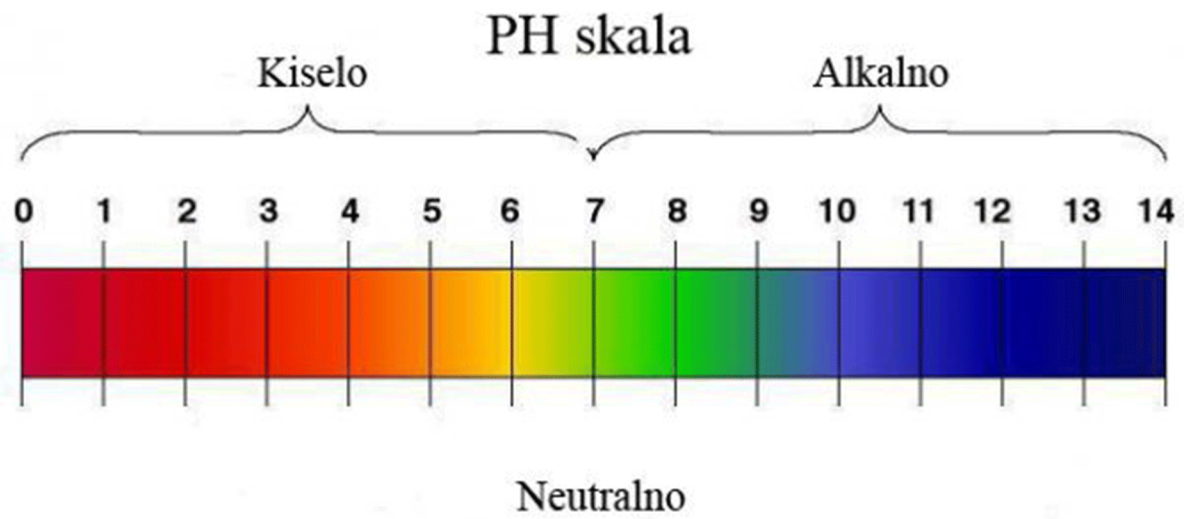
Dodaje se 1.casa vode na utrosenih svakih 200 cal.

* Najlepse zene sveta kazu* „ **VODA JE NAJEFTINIJI BEAUTI TRETMAN**„ i na njemu istrajavaju.

Kakvu vodu treba da unosimo; Voda je hemijsko jedinjenje kiseonika i vodonika formule **H₂O**. To je supstanca bez boje, mirisa i ukusa (pijaca voda). Temperatura smrzavanja je **0 C** i zovemo je „ **LED**„ Temperatura kljucanja je **100 C** a u gasovitom stanju zovemo „ **PARA**„

Kod zdravog coveka **PH vrednost organizma je 7,36-7,44** . To odrzava sve mikroorganizme , enzime I funkcije celijskog sistema i imunosistema. Kad je telo zakiseljeno tada je puno bakterija i virusa i kao takvo pogodno tlo za iste. Tezimo da organizam dovedemo sto blize ka **ALKALNOJ** sredini sto je najpogodnija sredina za dug i zdrav zivot svake nase celije.

Svaka flasirana voda koja ima **do 1000 mg suvog ostatka** moze biti voda za pice. **Ako ima vise od 1000 mg ne treba je konzumirati.** Cista pijaca voda ima PH 9-10.

Bibliog

rafija;

- Fiziologija fizicke aktivnosti - Zlatomir Nikolic, Bgd. 1995.god.
- Leksikon sportskih izraza – prof.dr.Sergej ostojeć , Bgd.2005.god.
- Znacaj vode u organizmu sportiste- Branislav Dimitrijevic, Bgd.2014.god.
- Voda i Vase zdravlje,N.Voker
Voda unos i dnevne potrebe, N.Voker, internet sajt 2015. God.
- Voda i sport kod dece- Ass.dr.Goran Vukovic-pedijatar, Bgd.2015.god.